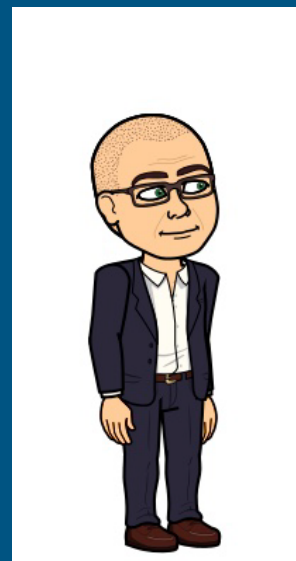

Forslag om ny ekspropriationsproceslov

v. Jens Flensburg

Danske Miljøadvokaters temadag den
27. maj 2025

Gældende processuelle regler for ekspropriation – i hovedtræk:

- Statslige ekspropriationer:
 - Ekspropriationsprocesloven fra 1964
- Kommunale ekspropriationer:
 - Vejlovens regler, p.t. vejlovens kapitel 10

Ekspropriationsudvalgets Betænkning 1569/2018

- Anbefaling om at forenkle den gældende kommunale ekspropriations- og taksationsproces:

”Anbefaling 5: ”Der arbejdes videre på at indføre en model for ekspropriation efter planloven, hvor kommunen træffer afgørelse om ekspropriation, og en ekspropriationskommission træffer afgørelse om erstatning, hvorefter kommunen sender de to afgørelser samlet til borgeren, så de fremstår som en helhed, der herefter kan påklages til én administrativ klageinstans og derefter domstolene [.....].

Udvalget anbefaler, at de nærmere detaljer for en sådan model fastlægges i det lovforberedende arbejde. Det anbefales i den forbindelse, at der igangsættes samlede overvejelser vedrørende håndtering af kommunale ekspropriationssager generelt, herunder taksationssystemet.”

- Dvs. en ændring fra det eksisterende to-strengende system (indgreb hhv. erstatning) til et mere enkelt en-strengt system - Ikke kun på planområdet, men generelt på det kommunale område

Tværm Ministeriel arbejdsgruppe nedsat

- Skulle tage udgangspunkt i *Ekspropriationsudvalgets* anbefalinger

Forslag til ny ekspropriationsproceslov i "forhøring" (feb. 2021)

- Både statslige og kommunale ekspropriationer
 - Ikke grundlæggende ændringer på det statslige område
 - Men forslag til helt ny model på det kommunale område
- Der skulle oprettes en helt ny instans (*"Klagenævnet for ekspropriation og taksation"*), som skulle behandle klage over **såvel indgreb som erstatning** :
 - "indgrebet" – som afløser for de almindelige klageinstanser på de forskellige lovområder – PKN, MFK, Vejdirektoratet, Energiklagenævnet
 - "erstatning" - som afløser for vejlovens taksationsmyndigheder
- Forslaget kom dog aldrig videre – blev ikke fremsat i Folketinget

Forslag til ny ekspropriationsproceslov (feb. 2026)

- Høring i efteråret 2025 – fremsat i FT i den 4. februar 2026 – men nåede ikke længere end 1. behandling som følge af valgudskrivelsen
- Ekspropriationsudvalgets anbefalinger er ifølge lovforslaget *"indgået i overvejelserne"* – men modellen fra 2021 forslaget blev forladt

*”Transportministeriet vurderer, at den nuværende organisering af ekspropriations- og taksationsmyndighederne generelt er velfungerende. Transportministeriet finder således, at behandlingen af ekspropriationssager (.....) **fortsat skal være henlagt til myndigheder, der svarer til de nuværende**, og at myndighederne skal have de samme kompetencer som i dag.”*

*Transportministeriet lægger derfor med forslaget op til, at den **eksisterende organisering af behandlingen af sager om ekspropriation og erstatningsfastsættelse** (taksation) ifm. ekspropriation principielt **opretholdes**, idet der dog lægges op til en **strømlining af myndighedsstrukturen for behandling af klager over erstatningsfastsættelsen** (taksationen).*

.....

*Transportministeriet har **ikke** fundet grundlag for at gennemføre ændringer i overensstemmelse med anbefaling 5 i Ekspropriationsudvalgets betænkning (..).*

Det er (.....) Transportministeriets vurdering, at det ikke i praksis vil være muligt at etablere en velfungerende, enstrengt model for behandlingen af kommunale ekspropriationer, ligesom det er vurderingen, at den gældende ordning er velfungerende.”

- **To lovforslag**
 - En helt ny ekspropriationslov
 - En samlelov med konsekvensændringer i en lang række love med ekspropriations-hjemmel, samt med ændringer i vejloven og jernbaneloven
- **Ekspropriationsprocesloven** - overordnet
 - **Én samlet lov** med de processuelle regler for ekspropriationer
 - dvs. afløser ekspropriationsprocesloven for statslige og vejlovens kap. 10 for kommunale
 - En **proceslov**
 - De *materielle ekspropriationshjemler* findes fortsat i særlovgivningen
 - Ny **klagestruktur**
 - to instans systemet for taksationssager bevares, men der oprettes et eller flere **taksationsklagenævn**, som klageinstans for såvel ekspropriations- og taksationskommissionernes erstatningsafgørelser
 - Ikke herudover væsentlige ændringer i gældende ret (men nye §§'er)
- **Forventet proces?**
 - Lovforslagene var i høring fra ultimo 2025 – høringen førte kun til en enkelt ændring i lovteksten og nogle enkelte suppl. lovbemærkninger)
 - Fremsat februar 2026 (L 104) med forslag til ikrafttræden **den 1. juli 2027**
 - Lovforslagene bortfaldt som følge af valget
 - Må nok forventes genfremsat efter valget uden væsentlige ændringer (?)

- **Afs. I – Indledende bestemmelser**
 - Anvendelsesområde, ekspropriationens omfang og retsvirkninger, forberedende undersøgelser, myndigheder og myndigheders sagsbehandling
- **Afs. II – Ekspropriation ved kommission (ekspropriationskommissionen)**
 - Om henvisning, besigtigelsesforretning, ekspropriationsforretning og taksation (i vidt omfang en overførsel af ekspropriationslovens regler)
- **Afs. III – Ekspropriation ved kommunalbestyrelse**
 - Om ”besigtigelsesforretning”, ekspropriationsafgørelsen og erstatningens fastsættelse og taksation
 - I vidt omfang en overførsel af vejlovens regler i §§ 100-102 (proces for åstedsforretning og ekspropriation) og §§ 112 og 115 (proces for taksation)
- **Afs. IV – Andre krav og efterfølgende ændringer**
- **Afs. V – Klage og domstolsprøvelse**
 - Klage til ”taksationsklagenævn” + om søgsmål (udnyttelse af rekurs og frist)
- **Afs. VI – Afsluttende bestemmelser**
 - Bl.a. om erstatningsudbetaling og om sagsomkostninger til sagkyndig bistand

Ny klageinstans for erstatningsklager

Gældende regler:

- Tre taksationskommissioner på det statslige område
- Syv overtaksationskommissioner på det kommunale område

Forslaget:

- **To nye taksationsklagenævne** (for hhv. Jylland og øerne – men ministeren har hjemmel til at nedsætte flere nævn, hvis behov)
- Taksationsklagenævnene skal være **fælles** for både statslige og kommunale ekspropriationer
- Et taksationsklagenævn består af **5 medlemmer** (formand + 2 fra statslig liste og 2 fra kommunal liste – smlg. gældende regler)
- **Formål:** Sikre større ensartethed i erstatningsfastsættelsen og effektivisering og smidiggørelse af sagsbehandlingen
- **Større erfaring** - det enkelte klagenævn vil skulle behandle mange flere sager – Ifølge lovforslaget ville et **Taksationsklagenævn** for Øerne hhv. Jylland i 2022-2024 (3 år) have modtaget hhv. 171 og 228 sager
- **Forventning/forhåbning:** Reduktion i antallet af retssager

Den nye ekspropriationsproceslov – diverse nedslagspunkter (1)

Erstatningsfastsættelsen

Gældende regler

- Ifølge GRL § 73, skal der ved ekspropriation betales ”fuldstændig erstatning”
 - EPL indeholder ingen bestemmelse om erstatningens udmåling
 - Vejlovens § 103, stk. 1, erstatning fastsættes efter ”*de alm. erstatningsregler*”
- Fradrag for fordele
 - udtrykkelig hjemmel i vejlovens § 103, stk. 2 – ingen tilsvarende hjemmel i EPL

Forslaget

- Ingen særskilt bestemmelse om erstatningsudmåling (smlg. gældende EPL)
- Lovbemærkningerne afs. 3.4.2
 - Erstatning fortsat fastsættes efter **dansk rets almindelige erstatningsregler**, sådan at der ydes ”**fuldstændig erstatning**”, jf. GRL § 73
- Om fradrag for fordele anføres det (LFF afs. 3.4.2)

*”Det vil indebære, at fradrag for fordele **vil kunne ske i det omfang, det følger af dansk rets almindelige regler**, og der vil som hidtil i den lov, der hjemler det pågældende indgreb, kunne være fastsat udtrykkelige regler om fradrag for fordele, som det er sket i vejlovens § 103, stk. 2, som der i vidt omfang henvises til i de love, der hjemler ekspropriation og andre indgreb.*

Vejlovens § 103 foreslås opretholdt i vejloven, og bestemmelsen vil dermed fortsat kunne anvendes på vejområdet, og hvor der i anden lovgivning er henvist til den.”

Erstatningsfastsættelse - ekstension

Gældende regler

- Ekspropriationsproceslovens § 16, stk. 1-3
 - Muligheden for begære medovertagelse af restejendom for ejeren hhv. for anlægsmyndigheden
- Vejlovens § 104
 - lignende bestemmelse (ophæves med den nye lov)

Lovforslag § 3

- Svarer stort set ordret til EPL § 16 og praksis skal opretholdes (LFF afs. 3.3.2):
*”Transportministeriet finder, at de eksisterende regler bør videreføres, således at der – **uanset om ekspropriation sker ved kommission efter det foreslåede afsnit II eller ved kommunalbestyrelse efter det foreslåede afsnit III** – vil kunne ske fuldstændig overtagelse af en hel ejendom, der ellers kun ville skulle eksproprieres delvist, efter anmodning fra ejeren eller anlægsmyndigheden.*

Med lovforslaget tilsigtes således ikke nogen ændring af de gældende regler.”

Forberedende undersøgelser

Når der er hjemmel til at ekspropriere, har anlægsmyndigheden normalt også ret til at foretage nødvendige forberedende undersøgelser mv.

Gældende regler

- Ekspropriationsproceslovens § 3
- Vejlovens § 99

Lovforslag § 4

- Hjemmel til forberedende undersøgelser, når ekspropriation sker efter bestemmelserne i afs. II (dvs. ved en kommission)
- Men ikke, hvis ekspropriation sker efter afs. III (kommunalbestyrelsen)
- For **kommunale ekspropriationer** skal hjemlen fremgå et andet sted
 - Vejlovens § 99 opretholdes
 - I love med hjemmel til kommunal ekspropriation kan der henvises hertil (det sker f.eks. i forslagene til ændring af planloven, miljøbeskyttelsesloven og kystbeskyttelsesloven)

- I § 15 lægges der op til en (ny) mulighed for forenklet sagsbehandling:

§ 15. Formanden for en ekspropriationskommission, en taksationskommission eller et taksationsklagenævn kan beslutte, **at en sag skal afgøres på grundlag af skriftlige udtalelser fra parterne**, hvis formanden finder det ubetænkeligt.

Stk. 2. Er der truffet beslutning efter stk. 1, kan formanden beslutte, **at der skal træffes afgørelse uden afholdelse af et møde.**

Stk. 3. Formanden for en ekspropriationskommission, en taksationskommission eller et taksationsklagenævn **kan træffe afgørelse eller beslutning i sager, der ikke vedrører spørgsmål af større eller principiel betydning, og om forhold, der alene beror på en juridisk vurdering.**

Den nye ekspropriationsproceslov – diverse nedslagspunkter (5)

Skriftlig behandling og formandsafgørelser (2)

- **Retssikkerhed? - uproblematisk ifølge lovbemærkningerne (afs. 3.12.2):**

Der er i lovgivningen adskillige eksempler på, at det overlades til formanden for råd og nævn at træffe afgørelse i mindre sager, der ikke er principielle, eller i sager, hvis afgørelse alene beror på en juridisk vurdering. Som eksempel kan nævnes, at formanden for Miljø- og Fødevareklagenævnet kan træffe afgørelse på nævnets vegne i sager, der ikke indeholder spørgsmål af større eller principiel betydning, og i sager, hvis afgørelse alene beror på en juridisk vurdering (.....).

Der er også i lovgivningen flere eksempler på, at råd og nævn kan træffe afgørelser på grundlag af skriftlige udtalelser fra sagens parter, uden at der holdes formelt møde i det pågældende råd eller nævn. Som eksempel kan nævnes, at sager, der behandles af Miljø- og Fødevareklagenævnet kan afgøres uden afholdelse af et møde, når formanden finder det ubetænkeligt (.....).

*Transportministeriet finder, at det vil være hensigtsmæssigt at indføre tilsvarende regler i ekspropriationsprocesloven. **Det er ministeriets vurdering, at det vil kunne smidiggøre sagsbehandlingen, uden at svække retssikkerheden for borgere, virksomheder og anlægsmyndigheder.***

Lovforslagets § 43

- Ekspropriations- og taksationskommissioner og taksationsklagenævn kan pålægge myndigheden at betale en **passende godtgørelse**, når en part har haft **nødvendige** udgifter til **sagkyndig bistand**.
- Bestemmelsen svarer til de gældende regler
- Transportministeriet imødekom hermed ikke Ekspropriationsudvalgets anbefaling 8, om mulighed for at tilkende godtgørelse for ekspropriationssagen i komplicerede sager (LFF afs. 3.18.2):

*”Transportministeriet finder **ikke**, at der i ekspropriationsprocesloven skal fastsættes regler om godtgørelse for borgernes udgifter i forbindelse med kommunernes behandling af selve ekspropriationsspørgsmålet.*

Skal der fastsættes sådanne regler, bør det efter Transportministeriets opfattelse ske i lovgivningen på de pågældende områder, således at der samlet kan tages stilling til godtgørelsesspørgsmålet i hele sagsforløbet i ekspropriationssagen, dvs. ved både kommunalbestyrelsen og den myndighed, der er rekursinstans vedr. ekspropriationsspørgsmålet.

Spørgsmålet vil dermed kunne behandles i sammenhæng med tilsvarende spørgsmål i forbindelse med andre indgreb, der kan gennemføres med hjemmel i den pågældende lovgivning.”

- **Titel**

Forslag om ændring af lov om off. veje m.v. jernbaneloven og forskellige love (Bedre borgerbeskyttelse ved fremrykket overtagelse og ekspropriation samt konsekvensændringer i lyset af ny ekspropriationsproceslov mv.)

- **Ændringer i vejloven og jernbanelove**

- Bedre mulighed for at fremsætte krav om fremrykket overtagelse
- Store dele af vejlovens kap. 10 om ekspropriation ophæves

- **Konsekvensændringer i en lang række love**

- Ved ekspropriation er det vigtigt at afklare, hvilke regler der gælder for ekspropriation efter den pågældende lov
- Nogle af vejlovens regler gælder fortsat – f.eks. § 98 om indgrebet, § 99 om forundersøgelser og § 103 om fradrag for fordele
- Men for at disse regler skal finde anvendelse på andre lovområder end vejloven, skal der være henvist hertil i "særloven"

Advokat Jens Flensburg
Tlf.: 25 29 08 48
jfl@codexlaw.dk

BYE!

